

korte mededelingen

Symposium 'Wetlands en watervogels'

Op donderdag 29 september 1988 organiseert de afdeling Dierecologie van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN) ter gelegenheid van het afscheid van drs. J. Rooth als medewerker van het instituut, in de Ir. Haakzaal van het Congresgebouw IAC, Lawickse Allee 11, Wageningen, een symposium getiteld 'Wetlands en watervogels'. Aanvang 10.05 uur.

Sprekers: dr. W.J. Wolff (de belangrijkste wetlands voor Nederlandse watervogels), dr. J. Veen (sterns als bedreigde vogelgroep), dr. A.L. Spaans (voedselconcurrentie tussen Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen als regulatiemechanisme), dr. A. Johnson (populatie-onderzoek en bescherming van de Flamingo's in de Camargue), drs. C.J. Smit (geografische herkomst van in West-Afrika overwinterende Zilverplevieren en Bontbekplevieren), drs. B.S. Ebbinge (individuele verschillen in pleisterplaatsen bij Brandganzen) en drs. A.J. Beintema (trek van Grutto naar Afrika en terug).

Belangstellenden zijn van harte welkom. Toegang gratis. Opgave echter verplicht: schriftelijk bij A.L. Spaans, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, postbus 9201, 6800 HB Arnhem of telefonisch (vóór 16 of na 25 september) op 085 - 452 991, toestel 604 (werk) of 085 - 423 748 (privé).

Tentoonstelling over vogeltrek

Van 17 september 1988 tot 30 april 1989 organiseert de Vogelwerkgroep 'De Kempen', in samenwerking met het Staatsbosbeheer, een tentoonstelling over de vogeltrek. Doel van deze tentoonstelling is het geven van informatie over de vogeltrek aan het grote publiek.

De tentoonstelling onder de titel 'Vacantie of noodzaak?' vertoont tevens een doorlopende diaserie over de vogeltrek. Bovendien verschijnt er een boekje met daarin de onderwerpen welke op de tentoonstelling uiteengezet worden.

Vanaf de Informatieschuur van het Staatsbosbeheer te Leende zullen ook excursies, onder leiding van een excursieleider gehouden worden. De tentoonstelling aldaar is dagelijks geopend (10.00 tot 16.00 uur).

■ Voor nadere informatie kan men zich wenden tot de coördinator van de Vogelwerkgroep De Kempen, P. van Hapen, Waardstraat 15, 5662 EN Geldrop, 040 - 862 739.

Nationaal Symposium Faunabeheer, Apeldoorn

Op vrijdag 7 oktober 1988 wordt in het Congrescentrum 'Orpheus' te Apeldoorn een nationaal symposium gehouden over faunabeheer. Het wordt georganiseerd door de Stichting Apeldoornse Milieu-organisatie 'STAM'.

Sprekers zijn dr. H.E. van de Veen, mevrouw dr. M. Drees, mr. A.J. Cnoop Koopmans en F. Buijzerd. Na de lunch zijn er vijf workshops. Daarna zal in een korte, plenaire vergadering een sa-

menvatting van de resultaten worden gegeven. De nadruk zal onder meer komen te liggen op de wijze waarop het faunabeheer kan worden ingepast in het lokale overheidsbeleid.

Kosten voor deelname aan het symposium bedragen f 85,-. In dit bedrag zitten de kosten van de 'Hollandse buffetlunch', alsmede de congresmap en het symposiumverslag. Correspondentie-adres: Zinkweg 14b, 7335 DL Apeldoorn, telefonische inlichtingen 055 - 662 921 en na 18.00 uur: 05712 - 72 093. Gironummer 2 021 886 ten name van Symposium Faunabeheer, Apeldoorn.

Arctisch Weekend

18-20 november 1988

Het zesde Arctisch Weekend, met als thema 'Mens en natuur rond de polen' zal worden gehouden van vrijdagavond 18 november tot en met zondag 20 november 1988 in de jeugdherberg 'De Heidebloem' te Soest en is per openbaar vervoer gemakkelijk bereikbaar.

Het programma bestaat weer uit lezingen, dia- en filmvertoningen, tentoonstellingen en demonstraties over uiteenlopende onderwerpen in de bedoelde gebieden, zoals geografie, landschappen, planten en dieren, ontwikkelingen en bedreigingen, de mensen met hun bezigheden en cultuur en dergelijke.

Dit populair-wetenschappelijke programma wordt gebracht door een aantal deskundigen die de streken rond de polen hebben bezocht en bestudeerd.

De kosten voor dit weekend bedragen f 135,- per persoon of f 260,- per (echt-)paar (inclusief: onder meer beide overnachtingen en alle maaltijden). Het definitieve programma en inschrijvingsformulier wordt in september verzonden.

Voor plaatsing op de verzendlijst en/of nadere inlichtingen over weekend: Paul & Truus de Groot, Aggelenstraat 17, 1483 TA De Rijp, 02997 - 1397.

Symposium 'Valkerij in Perspectief'

15 & 16 januari 1989

Op zondag 15 januari 1989 wordt ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen', in samenwerking met de Stichting Behoud Valkeij en de Vakgroep Geneeskunde van het kleine huisdier, afdeling vogels en bijzondere dieren van de Faculteit Diergeneeskunde der Rijksuniversiteit Utrecht, een symposium georganiseerd in het Internationaal Agrarisch Centrum te Wageningen. Deelnemers wordtde volgende dag de gelegenheid geboden op verschillende plaatsen in ons land kennis te maken met de valkerij. Doel van het symposium is een beeld bieden van de valkerij in verleden en heden en van een visie op de toekomst.

Zo zal aandacht worden besteed aan jachtvogels, jachtmethoden en aan schadebestrijding met behulp van jachtvogels, aan bestandsontwikkeling van de Havik/Sperwer in ons land en aan die van de Slechtvalk in de wereld, aan ont-

wikkelingen in (inter)nationale wetgeving, aan literatuur, historie, diergeneeskundige aspecten en bescherming. Een visie op de toekomst wordt ten slotte verwoord in een afsluitende forumdiscussie. Beelden kunst en valkerij komt ruim aan haar trekken in een vanaf begin december 1988 te houden tentoonstelling in het Jachtmuseum te Doorwerth (slechts tien kilometer van Wageningen verwijderd) die met medewerking van het Prins Bernhard Fonds tot stand wordt gebracht.

Wie aan het symposium wenst deel te nemen (beperkt aantal deelnemers!), kan kiezen uit verschillende mogelijkheden. Voor nadere informatie kunt u terecht bij het secretariaat van het symposium: W.P.F. Huyskens, Weezenland 17, 1141 BN Monnickendam, 02995-1927. U ontvangt dan een overzicht van het programma en een inschrijfformulier.

Herfstkampen Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie

In de periode tussen 15 en 23 oktober 1988 organiseert de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN) een tiental herfstkampen, verspreid over het hele land.

Jongeren tussen 12 en 23 jaar trekken dan vijf of zes dagen elke dag de natuur in, slapen in tenten of in een schuur van een boerderij en koken zelf. Wie belangstelling heeft kan een briefje schrijven aan onderstaand adres.

■ NJN, Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland.

Overnachtingsadres voor vogelaars bij De Weerribben

Voor hen die eens overwogen hebben om een lang weekend of een paar dagen in de mooie omgeving van Sint Jans klooster en Vollenhove vogels te gaan kijken, is hier een goed en betaalbaar adres voor overnachting. Het is zeer gemakkelijk te bereiken met de fiets. Men kan het zeer bekende Bezoekerscentrum 'De Foeke' en de Beulaker- en Belterwiede een bezoek brengen, zo ook de overbekende 'Weerribben'.

Vraag naar de heer Winters om diverse vogelkijkpunten, want die weet er vele. Hij is zelf een verwoed vogelaar. Men kan er met de tent terecht of in de kampeerschuur slapen. Er is een mogelijkheid om daar te koken, er zijn douche en toiletten.

Pas op met vuur in de schuur.

Het adres is J. Winters, Kadoelen 9, 8326 BA Sint Jans klooster, 05274-6448. Hij woont aan een dwarsweg van de weg die loopt van Vollenhove naar Zwartsluis en die circa halverwege ligt. Komt men uit de Noordoostpolder dan de Zwartemeerweg nemen. Men komt dan over de brug het oude land weer in, dan 25 meter voor de T-kruising naar rechts en ná 25 meter linksaf de grote weg oversteken. Men mag namelijk niet vanaf de weg de Kadoelen inslaan. De tweede boerderij aan de linkerzijde is de 'Kampererve'. Achter de boerderij ligt het mooie landgoed de 'Oldenhof' met vele vogels. Tegenover dit landgoed kan men eventueel fietsen huren.

■ Miep & Otto Kimmijzer, Nieuwe Prinsengracht 96 bel, 1018 VW Amsterdam, 020 - 268 182.

Begraafplaats: vrijplaats voor flora en fauna

De evangelische kerk in Noord-Duitsland gaat richtlijnen uitvaardigen voor het milieuvriendelijk maken van haar meer dan zevenhonderd begraafplaatsen. Volgens de richtlijnen moet de begraafplaats als 'ecologische rustplaats' voor bedreigde dieren en planten zo veel mogelijk met uitsluitend biologische bestrijdingsmiddelen en organische mest worden bewerkt.

De kerk wil bereiken, dat het aantal typisch inheemse bomen en struiken op de begraafplaatsen flink toeneemt en dat vogels en insecten (zoals Bijen) er meer voedsel kunnen vinden. Uit schoongemaakte grasperken moeten weiden ontstaan, die slechts twee tot drie maal per jaar mogen worden gemaaid. Verder mogen niet niet alle gevallen bladeren in de herfst worden weggeharkt en voorts moet er minder met asfalt en straatstenen worden bewerkt.

Ook het gebruik van plastic wordt aan banden gelegd. Tot nu toe wordt op de grootste evangelische begraafplaats in Sleeswijk-Holstein, waar jaarlijks ongeveer vierduizend mensen worden begraven, elk jaar minstens twee ton plastic afval van kransen en rouwversieringen opgehaald.

Uit: 'Trouw' 16 december 1985.

Overlegorgaan Nederlandse Valkerij (ONV) opgericht

Vier Nederlandse valkerij-organisaties, te weten het Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen', de Valkeniers Vereniging Nederland, de Valkerij Equipage 'Jacoba van Beieren' en de Stichting Behoud Valkerij hebben op 22 januari 1988 besloten tot de oprichting van een samenwerkingsverband onder de naam 'Overlegorgaan Nederlandse Valkerij' (ONV).

— Dit samenwerkingsverband stelt zich ten doel: de integrale behartiging van de belangen van de valkerij bij de overheid

— het coördineren van activiteiten die gericht zijn op het behoud van de valkerij.

Men is inmiddels van start gegaan met het opstellen en verzenden van een gemeenschappelijke reactie op het voorontwerp Flora en Faunawet.

Elke organisatie is in dit overlegorgaan vertegenwoordigd met één afgevaardigde en één plaatsvervangend afgevaardigde. Als vijfde lid fungeert de voorzitter van het Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen', die tevens voorzitter is van het Overlegorgaan Nederlandse Valkerij (ONV).

Door de organisaties zijn de volgende vertegenwoordigers aangewezen:

C. de Bruin, Oranje Nassaulaan 49, 3708 GC Zeist (voorzitter)

P. Corten, Eikenrade 7, 6289 NA Eikenrade

W. Huyskens, Weezenland 17, 1141 BN Monnickendam (plaatsvervangend secretaris)

J. Staal, Orgellaan 16, 5402 PG Uden (secretaris)

H.F. Wisselink, Hulleweg 9, 7004 GD Doetinchem

Het secretariaat is gevestigd; Orgellaan 16, 5402 PG Uden, 04132 - 63 944 of 63 911.

Drietonige roep van Tjiftjaf

Op 4 juli 1984 hoorden mijn zoon en ik voor het eerst van ons leven een Tjiftjaf met drietonige en regelmatige roep. Ik schreef hierover in Het Vogeljaar 32 (5): 257, met het verzoek om eventueel andere waarnemingen te melden. Afgelopen zomer (juli 1987) hoorden wij in het Sauerland weer een Tjiftjaf met een volkomen regelmatige drietonige roep. Het komt dus vaker voor. Ik houd mij dus nog steeds aanbevelen voor meer waarnemingen. Afgelopen zomer (juli 1987) ontdekten wij in de nabijheid van Marsberg (Sauerland) een familie Oehoe bij een steenafraving. Bij het raadplegen van onze vogelgidsen bleek deze plaats ongeveer honderd kilometer verwijderd van de westelijke grens van het verspreidingsgebied. Is er misschien iets van bekend dat de grens naar het noordwesten is opgeschoven? Of was het een bijzondere waarneming? Ook zagen wij in de buurt van het zelfde stadje enkele Kleine Vliegenvangers. Volgens onze vogelgidsen (Peterson en Bruun) was deze plaats enkele honderden kilometers verwijderd van de grens van zijn voorkomingsgebied. Misschien kan iemand ook hierover iets verklaarends zeggen of schrijven?

■ J. Poeder, Van Goyenlaan 5, 3764 XC Soest, 02155-22345

Torenvalk pakt prooi van Sperwer af

Bij een wak in de vijver van onze achtertuin werd op 17 februari 1985 een Spreeuw geslagen door een Sperwer.

De Sperwer, een wijfje, dook met de prooi vijf meter verderop de boomgaard in om deze te gaan consumeren. Direct nadat de Sperwer was neergestreken met de heftig spartelende prooi, stootte een Torenvalk op de Sperwer en verjoeg de laatstgenoemde bijna moeiteloos.

De Sperwer bleef op nog geen drie meter afstand in een pereboomje zitten kijken hoe de Torenvalk, na langdurig pikken, de Spreeuw doodde en opat.

Drie Eksters deden nog een poging om de Torenvalk de gestolen prooi te ontfutselen, maar in dit geval gedijde het gestolene goed.

■ T. Pavicek, Paulus Potterhof 17, 4033 AN Lienden.

Te vroeg legsel van Bosuil?

Vanmorgen 15 februari 1986 liep ik in het bosperceel, dat op de topografische kaart van Zeist (32 C) aangeduid wordt met 'Beukbergen', in de hoop iets te zien of te horen van de Zwarte Specht die ik in 1985 in en bij zijn nestholte had gezien. Het viel mij op dat in verschillende beuken grote (Zwarte Spechte?) gaten zaten. Aan de voet van een van deze beuken zag ik twee witte balletjes liggen die twee eieren bleken te zijn. Er omheen lag zo'n 2 dm² pluizig materiaal (nestvoering?) en bovendien lagen er ongeveer tien braakballen. De eieren waren onmiskenbaar van de Bosuil: circa 45 x 40 mm, wit, enigszins glanzend, bijna rond. Verbaasd als ik was om zo vroeg in het jaar al iets van een broedsel te merken zocht ik in deel IV van Stanley Cramps' 'The Birds of the Western Palearctic' naar een verklaring. Ik bleef steken bij de moge-

lijkheid die op bladzijde 542 genoemd wordt: *'Breeding success of 256 eggs laid (...), 39% deserted or destroyed by ? when food supply low'*. In deze tijd van het jaar, met dit gure weertype, zal het de Bosuil wel moeite kosten om aan eten te komen. Zou een te vroeg legsel dan de reden geweest zijn om het nest zo grondig te reinigen en zelfs de eieren er uit te gooien? De waarneming houdt mij bezig en ik zou graag iets horen of lezen van mensen die verwante waarnemingen hebben gedaan. Met waardering voor uw tijdschrift, dat ik al jaren lees.

■ N. de Bruin, Burgemeester Van Tuyl-laan 56, 3707 CX Zeist.

Gierzwaluwdakpan op Walcheren een succes

Adrie Joesse schrijft in zijn artikel 'Nieuwe huisvesting voor de Gierzwaluw in Oost-Souburg' in 't Zwelmpje (jaargang 3, nummer 1, februari 1988) dat het aanbrengen van de reeds populair geworden gierzwaluwdakpannen succesvol blijkt te kunnen zijn op of bij hun oude broedplaatsen. Er werden 34 gierzwaluwdakpannen op 21 april 1987 geplaatst op huizen aan de De Deckerestraat, Van Turnhoutstraat en Vlissingestraat te Oost-Souburg. Op 9 mei kwamen de eerste Gierzwaluwen die al meteen in en uit de dakpannen vliegen. Het resultaat is dat ten minste elf paren van de Gierzwaluw gebruik hebben gemaakt van de nieuwe kunstmatige broedgelegenheid. Omdat onder de dakpannen geen broedbakken werden aangebracht zodat de Gierzwaluwen daardoor de gelegenheid hadden zich verder onder de dakpannen te verplaatsen, betekent dat dat het mogelijk is dat zelfs verscheidene broedparen gebruik hebben gemaakt van de zelfde 'nestpan' om bij het nest te komen.

Niemand had gerekend op zo'n snel resultaat, omdat men op de meeste lokaties jaren geduld moet hebben voordat Gierzwaluwen bij de 'nestpannen' komen kijken.

Een prachtig resultaat van de Vereniging Vogelwerkgroep Walcheren, die dank zij de schenkers van de gierzwaluwdakpannen de gemeente Vlissingen, het Bewonerscomité, de Woningstichting Walcheren, de architect en de aannemer met dit project enthousiast verdergaan.

Het betreft hier de 'Opnieuw verbeterde Hollandse Pan', model OVH-rood.

Nadere informatie over dit project verkrijgbaar bij het secretariaat van deze vogelwerkgroep: G. Davidse, Noordweg 23, 4333 GA Middelburg, 01180 - 26 932.

Half juli werk op Griend begonnen

Het broedseizoen 1988 op het vogeleiland Griend is voorspoedig verlopen. Het aantal broedparen van de Grote Stern overtrof de verwachtingen.

Het eiland Griend in de Waddenzee tussen Harlingen en Terschelling kwam dit voorjaar in de belangstelling door de start van een actie van Natuurmonumenten. Het doel was het bijeenbrengen van een half miljoen gulden voor het behoud van dit vogeleiland. Zonder de

werkzaamheden, waarvoor de actie is opgezet, zou Griend steeds kleiner worden en uiteindelijk verdwijnen. (zie Het Vogeljaar 36 (2) : 49 & 75). Hoe belangrijk Griend is voor een aantal zeevogels bleek de afgelopen maand, waarin het eiland onder andere werd bevolkt door ruim 7.000 broedparen van de Grote Stern. Tevens komen ook zeer grote aantallen voor van andere sternsoorten en Kokmeeuwen. De legfels van de Grote Stern waren vrijwel alle zogenaamde 'eerste' legfels, waarvan men verwacht dat 90% slaagt.

Het is bekend, dat -in tegenstelling tot zogenaamde 'tweede' legfels- uit het eerste legfel de meeste jongen grootworden.

Met het uitvoeren van de werkzaamheden op Griend - een zanddam van 2 km lengte - is gewacht tot het einde van het broedseizoen, zodat geen verstoring optreedt. In de omgeving zijn nu al wel voorbereidingen getroffen. In de periode van eind juli tot eind september zal het werk plaatsvinden.

Natuurmonumenten heeft goede hoop, dat de Actie Griend een succes wordt. Er is thans tweederde binnen van de benodigde f 500.000, - -. Het gironummer van de Actie Griend is 9933 ten name van Natuurmonumenten, 's-Graveland.

Voor het door Natuurmonumenten uitgegeven boek Griend blijkt een grote belangstelling. Anderhalve maand na verschijnen is de eerste druk vrijwel uitverkocht. De tweede druk ligt inmiddels op de pers. De opbrengst van dit boek is ook voor de Actie Griend bestemd (zie Het Vogeljaar 36 (2): 49 & 75).

Zeekoeten op strand van Schiermonnikoog

Tijdens een wandeling op 6 mei 1988 over het strand van de Griik, richting paal 7, op Schiermonnikoog zag ik omstreeks 13.00 uur vlak achter de branding een zwartwitte vogel zwemmen. Een olieslachteffer dacht ik. Tot mijn verbazing vloog de vogel plotseling recht op het strand af, klappend 'hondje krabbend' met de kleine vleugeltjes. Op het strand voegde de vogel zich bij een groepje van drie soortgenoten, die daar vlak naast elkaar ongeveer een meter van het water stonden. 'Kijk, pinguïns' zei mijn gezelschap (geen vogelaars). Daar leek het inderdaad veel op. Ze stonden gezellig en rustig op het strand, af en toe eens even de snavel in de veren vlak bij de hals stekend. Zo op het oog waren de witte buikjes schoon en er was geen olie te zien. Wij hebben ze niet gestoord en zijn circa twintig meter voor de vogels afgeslagen. Ze zagen er alle vier hetzelfde uit, zwarte rug, witte buik en hals, zwarte kop en witte wangen.

Volgens het handboek 'The Birds of the Western Palearctic', deel IV kunnen het vier nog niet-broedende eerstejaars Zeekoeten geweest zijn. Worden deze begin mei vaker zo rustig op het strand gezien?

■ M.B. van Klinken-de Boer, Schepweg 26, 9751 RR Haren Gr.

Wij weten niet of er in die periode door vogelasels nog herstellende stookolieslachteffers zijn vrijgelaten in het Waddengebied.

Redactie

Ontmoetingen met Jynx

Vorig jaar (1987) september kampeerden wij enkele dagen aan de oever van het Lago di Lugano, in het Italiaanstalige Zwitserse Kanton Ticino. Er was een vogelgeluid dat ik maar niet kon thuisbrengen, al deed ik erg mijn best het dier te zien te krijgen. Het was een wat slaperig: 'kluklu - klu - klu - klu'. Door het nog dicht gebladerte was het moeilijk het dier te ontdekken. En als ik het vlakbij hoorde, had ik natuurlijk net de kijker niet bij de hand.

Het kon de Kleine Bonte Specht niet zijn, met zijn meer uitgeslapen 'klikli - kli - kli'. Ook niet de Torenavalk met zijn veel forser stemgeluid. Niemand op de camping kon mij helpen. Ik kon dus de vogel niet determineren, en daar bleef het bij.

Dit voorjaar 1988 keerden wij naar Ticino terug, eind april - begin mei. Nu de tent opgeslagen aan de oever van het Lago Maggiore. En direct weer de zelfde vogelroep! Nu eens ver weg, dan weer vlakbij. Totdat de (Nederlandse) caravanverhuurder me kwam vertellen dat er 'een specht' in zijn nestkastje vlak boven zijn caravan zat, in een Berk. Het was een 'gewoon' nestkastje met een opening van circa 25 mm. Wij erheen, en jawel hoor, daar zat een donker gevlekt en getekende vogel in de nestkast, en stak zijn kopje eruit. Op een moment kwam hij helemaal naar buiten en ging op het stokje onder de opening zitten, met zijn vrij lange staart, en verjoeg een Huismus die kennelijk ook op de nestkast aasde. Toen wist ik het wel: Draaihal! Een maal had ik hem eerder gezien, op doortrek, vlak onder het raam van een alleenstaand huisje bij de duinen van Westen - Schouwen. Prachtig getekend, met alle soorten donker - en lichtbruin. De nestkast beviel hem maar matig; zo te zien was het hem aan de kleine kant. Hij pikte telkens aan de opening, om die wat groter te krijgen. De volgende dag zat een brutale huis - , tuin - en keukenmus triomfantelijk op het kastje te tijlpjen. Maar een dag later keerde Jynx weer terug. Of ze daar gebroed hebben? Wie zal het zeggen? Hij was mak genoeg. En kon de mussen wel de baas. Ieder die naar de Italiaans - Zwitserse meren trekt, raad ik aan, ook eens het oor te luisteren te leggen voor het luide 'klu - klu - klu' van *Jynx torquilla*.

■ Jaap Mees, Tijlmaan 74, 3852 CD Ermelo.

Lever lege polyesterflessen in

De polyesterfles kwam in 1979 voor het eerst op de Nederlandse markt als verpakking voor frisdranken. Indien u een lege polyesterfles inlevert bij uw winkelier waar u de fles hebt gekocht, ontvangt u een terugbrengpremie van f 0,10. Het materiaal is uitstekend geschikt voor hergebruik. De herverwerking is echter economisch pas haalbaar bij een voldoende aanbod van gebruikte flessen. Daarom vragen wij u de lege polyesterflessen weer in te leveren en niet weg te gooien. De terugbrengpremie geldt voor frisdranken en bron - en mineraalwater in polyesterflessen. U kunt deze fles herkennen aan het etiket. Op elke fles staat op het etiket: 'Terugbrengpremie voor hergebruik tien cent'.

Interesse van Bergeenden voor paaiende Karpers

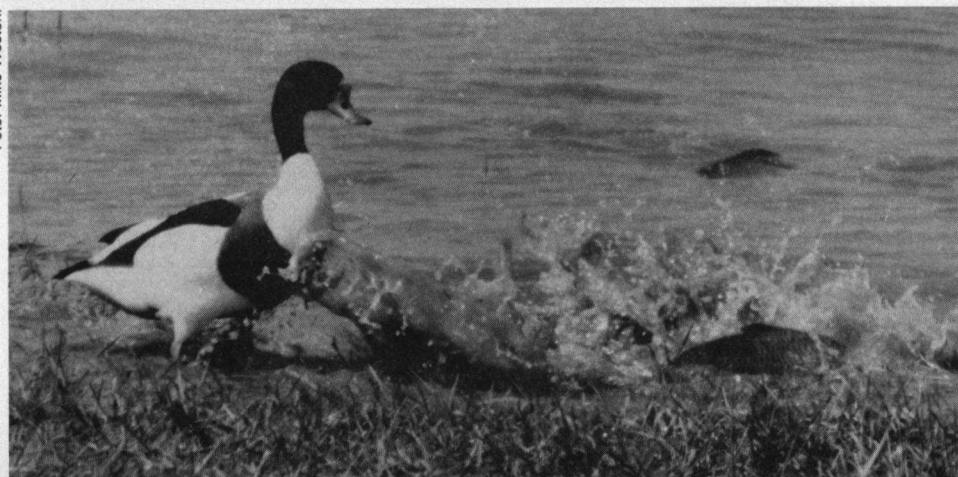
Toen wij ons op 7 mei 1988 op de Knardijk bevonden (Oostvaardersplassen) zagen Bob de Lange en ik vlak bij het riet een groot aantal paaiende Karpers. De vissen waren flink groot en ze brachten heel wat beroering in het ondiepe water. Na ze ongeveer een kwartier te hebben bespied en gefotografeerd, zagen wij een paar Bergeenden van een eind weg naar hen toezwemmen. Daar aangekomen begonnen ze tussen de vissen met veel graagte te foerageren – waarschijnlijk aten ze het visbroed, (de kuit) en alle diertjes die door de heftige bewegingen in het water naar de oppervlakte waren gekomen. Het was hoogst interessant te zien hoe de Bergeenden af en toe bijna omvergegooid werden door de hevige activiteit van de Karpers.

Een troepje Kluten keek op veilige afstand toe, maar waagde zich niet op de paaigronden. Een Meerkooit kwam heel even ten tonele, pikte korte tijd wat van zijn gading was, maar vertrok al spoedig naar kalmer water.

Toen wij ongeveer een uur later vertrokken, waren de Bergeenden zich nog steeds tegoeed aan 't doen (intussen hadden ze een ander paar Bergeenden weggejaagd), al moeten ze toen reeds een enorme hoeveelheid voedsel verorberd hebben.

Volgens Cramp & Simmons (Handbook vol. 1) wordt kuit en visbroed vermeld als één van de zaken waarmee de Bergeend zich voedt, maar volgens ons moet dit bepaalde geval van opportunistisch foerageren op zo grote schaal een uiterst ongewoon verschijnsel zijn.

■ Mike Weston, Johan van Oldenbarneveltlaan 16b, 2582 NP 's - Gravenhage.

Slecht winterhalfjaar voor trekvogels in West-Afrika

Voor de trekvogels die het afgelopen winterhalfjaar hun toevlucht zochten in West-Afrika of op doorreis West-Afrika aandeden, is het een barre tijd geweest.

De zeer geringe regenval (Noord-Senegal 1987 gemiddeld circa 150 mm) alsmede het daardoor minimale vegetatiedek verminderde voor de insektenetende overwintersaars de verblijfsmogelijkheden aanzienlijk. Tijdelijke meertjes kwamen volledig droog te staan, randvegetatie verdroogde geheel.

Juist in gebieden als de vallei van de Senegalrivier zijn deze meertjes met hun typische vegetatie een belangrijk foerageergebied voor uit Noordwest-Europa overwinterende rietzangers als Grote Karekiet (*Acrocephalus arundinaceus*) maar ook voor zangers als Orpheusgrasmus (*Sylvia hortensis*), Grasmus (*Sylvia communis*), Baardgrasmus (*Sylvia cantillans*), Fitis (*Phylloscopus trochilus*) en Tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*).

Door het uitblijven van een goede overstroming van de Senegalriviervallei (als gevolg van het verminderen van de regenval in het brongebied van de rivier in Guinee) blijven zeer grote arealen riviervalleigronde droog om een vegetatie te kunnen voortbrengen.

Met bestrijdingsmiddelen behandelde slaapboom (*Balanites aegyptiaca*) van Roodbekwevers (*Quelea quelea*), staatsbos N'Gaoulé, Senegal, 7 december 1987.

Naar een kleurendia van Jan Betlem.

De vanouds in het gehele valleigebied voorkomende bosvegetatie van voornamelijk *Acacia nilotica* wordt op grote schaal gekapt ten behoeve van de houtskoolvoorziening voor steden als Dakar en St. Louis in Senegal. Het blijkt juist deze vegetatie te zijn die voor de Palearctische trekvogels van vitaal belang is vlak na de oversteek van de Sahara alsmede als foerageergebied voordat op de terugreis de Sahara wordt overstoken.

Door de geringe regenval zijn alleen enkele zeer laag gelegen terreintjes geschikt en gebruikt voor en door de landbouw. De door hongersnood geteisterde bevolking in het noorden van

Senegal doet dan ook het uiterste om de kleine oogsten die van deze kleine terreintjes zijn te halen, te behouden.

Een probleem daarbij vormen de vogels (hoofdzakelijk Roodbekwevers *Quelea quelea*) die in grote zwermen de landbouwgronden teisteren. De Dienst Gewasbescherming zet tegen deze vogelzwermen spuitwagens in die tijdens nachtelijke acties de slaapplaatsen van deze vogels bespuiten met dodend gif.

Aangezien niet alle vogels direct dood zijn en de dode vogels niet de volgende dag worden begraven of afgevoerd komen veel aaseters op de vergiftigde vogels af (onder andere Jakhalsen (*Canis aureus*), maar ook Zwarte Wouw (*Milvus migrans*, en Torenvalk (*Falco tinnunculus*). Enkele dagen na de bespuiting kan men dan ook in de wijde omtrek vergiftigde dieren vinden.

Aangezien de slaapbomen van *Quelea quelea* ook worden gebruikt door andere vogels (voornamelijk Tortelduif, *Streptopelia turtur*) worden deze soorten ook direct getroffen.

Sinds afgelopen maanden is bij dit alles een nieuw aspect toegevoegd: invasies van Treksprinkhanen uit Noord-Afrika. Aanvankelijk eind verleden jaar geconstateerd in Algerië en Marokko zijn de laatste maanden onvoorstelbaar grote hoeveelheden van dit insect met de winden van het Intertropicale Front Zuidwaarts gedreven naar Mauretanië, Mali en Senegal.

Voor de bestrijding van deze plagen is door de diverse overheden een scala van materiaal en middelen ter beschikking gesteld. In Mauretanië zijn ruim 100.000 liter insecticide en ruim 117 ton insecticidepoeder over de geteisterde gebieden verspreid door onder andere spuitwagens en helikopters. De nagenoeg onaantastbare volwassen sprinkhanen worden daardoor maar weinig gehinderd in tegenstelling tot de andere insecten en als gevolg daarvan zijn er in de afgelopen trekperiode ongetwijfeld vele slachtoffers gevallen onder de kleinere insekteneters uit Noordwest-Europa.

In totaal zijn op deze wijze gedurende de maanden december 1987 tot en met maart 1988 circa 270.000 hectaren geïnfecteerd gebied behandeld. Ondanks deze bestrijding zijn de eerste zwermen begin april aangekomen in het noorden van Senegal. De sprinkhanen deden zich te goed aan de spaarzame bomen die het gebied nog rijk zijn.

In recordtempo zijn 2.000 hectaren intensief behandeld door de Senegalese Dienst Gewasbescherming met een gering resultaat: de zwermen bevinden zich reeds in het zuiden van Senegal.

Gebruikte middel in Senegal is het kortwerkend insecticide *Fenitrothion*. Als vogelslachtoffers van de sprinkhaanbespuitingen zijn tot op heden alleen enkele exemplaren van de Gele Kwikstaart (*Motacilla flava*) gevonden in de behandelde gebieden.

Frequent werd waargenomen dat de Roodkopklauwier (*Lanius senator*) sprinkhanen attaqueerde, in hoeverre deze trekker getroffen wordt door de bespuitingen is niet duidelijk. Voor het komende jaar mag enige verbetering in de situatie in Noord-Senegal worden verwacht:

er zal worden gepoogd door middel van een stuwdam in Mali kunstmatig een overstroming te creëren voor het rivierengebied in Noord-Senegal dat ongetwijfeld een gunstiger leefmilieu voor de hier overwinterende Europese trekkers tot gevolg zal hebben.

In elk geval mag duidelijk worden gesteld dat momenteel door een scala van oorzaken in West-Afrika de mogelijkheden voor overwinterende trekvogels uit Noordwest Europa zeer snel aan het verslechteren zijn. Reden te meer voor politieke druk op desbetreffende landen, het creëren van projecten ter herstel van de natuurlijke vegetatie, voorlichting en bewustmaking alsmede het opzetten van effectieve controlediensten ten behoeve van bescherming van vegetatie, bosgebieden, wild en dergelijke.

■ J. Betlem, Pastoor Dubarstraat 1, 6181 HZ Elsloo (gem. Stein).

Berichten Vogelbescherming over 'weidevogelramp' dom en kortzichtig

Midden juni kwam de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels in de publiciteit met berichten dat het afgelopen zachte voorjaar zou zijn uitgedraaid op een 'ramp' voor de weidevogels. Als gevolg van het zachte voorjaar zou het gras veel sneller zijn gegroeid dan in andere jaren, waardoor de boeren dit jaar (eerder) hebben gemaaid op het moment dat de vogels nog zaten te broeden of hun jongen nog maar net uit het ei waren gekropen. Van broedende vogels zouden zelfs de koppen zijn afgemaaid en maar 10% van de gruttokuikens zou het hebben overleefd, aldus directeur Woldhek van Vogelbescherming.

Een ware slachting dus, die volgens Vogelbescherming bewijst dat de voorlichting onder de boeren over weidevogelbescherming weinig heeft uitgehaald. De heer De Haan van de Vogelbescherming pleit er nu dan ook voor 'grotere gebieden aan te wijzen waar vogels niet gehinderd door boeren kunnen broeden'.

Dit bericht zal menig lezer die onze weidevogels een warm hart toedraagt hebben geschokt. Maar ook alle boeren die wel hun best doen de weidevogels op hun bedrijf te beschermen; het lijkt er op alsof de Vogelbescherming nu maar het liefst zonder hen verder wil.

Dat is nogal wat. Alle reden dus om nog eens goed na te denken en een paar kritische vragen te stellen.

1. is de weidevogelramp werkelijk zo groot als de Vogelbescherming stelt?

2. moet de voorlichting onder de boeren nu worden gestopt?

3. moeten er (in plaats daarvan) maar grotere gebieden worden aangewezen waar de vogels 'niet gehinderd door boeren' kunnen broeden? Allereerst blijkt de Vogelbescherming zich bij haar rampberichten niet te hebben gebaseerd op cijfers, maar op 'horen zeggen'. Of er zich 'verspreid over het gehele land' een ramp heeft voorgedaan, zoals Woldhek wil doen geloven, is dus nog maar de vraag. Eigen onderzoek van Milieubiologie leiden in het veenweidegebied rond Leiden wijst in ieder geval helemaal niet op

grotere verliezen onder de weidevogels dan in andere jaren. Dit onder meer doordat de weidevogels dit jaar vroeger zijn begonnen met broeden.

De rampberichten van Vogelbescherming behoeven dus tenminste enige nuancering. Bovendien ontbreekt een vergelijking tussen gebieden waar boeren al dan niet in samenwerking met weidevogelwachten actief aan weidevogelbescherming doen en waar dat niet het geval is. Pas als zich in de eerste gebieden ook een ramp zou hebben voltrokken is er reden om te gaan twijfelen aan het nut van voorlichting. Als daarentegen de eerste gebieden het beter doen, dan is er alle reden om die vorm van weidevogelbescherming niet onder druk te zetten met ongepaste rampberichten.

Daarnaast blijft het vreemd om de samenwerking met boeren op te zeggen op grond van omstandigheden die zich slechts een enkele maal in de eeuw voordoen (de afgelopen maand mei was immers een van de warmste van deze eeuw). Al met al dus niet de meest doordachte actie van Vogelbescherming.

Rest nog de vraag of je met een pleidooi voor grotere gebieden waar de weidevogels niet worden 'gehinderd' door de boeren uit de problemen bent. Als de Vogelbescherming denkt op deze manier de weidevogels te kunnen redden zou zij zich wel eens deerlijk kunnen vergissen. Dergelijke gebieden kunnen immers toch maar op een fractie van het totale landbouwareaal gerealiseerd worden, al is het maar vanwege de beperkte financiële middelen.

En buiten de reservaten mogen de boeren in de optiek van De Haan kennelijk gewoon doorgaan met het afmaaien van vogelkoppen!

Beter dan zich te verliezen in dit soort van stermingmakerij, waardoor de afstand tussen boeren en natuurbeschermers alleen maar toeneemt, zou de Vogelbescherming volgens Milieubiologie juist nog meer aandacht moeten geven aan samenwerking tussen boeren en natuurbeschermers (bijvoorbeeld vrijwillige vogelwachten die nesten bij het maaien markeren en nestbeschermers plaatsen tegen vertrapping door vee) en ook moeten onderzoeken of de voorlichting over weidevogelbeheer op bepaalde punten is te verbeteren. Veruit de meeste van onze weidevogels broeden immers nog steeds op het 'gewone' boerenland en dat zal ook in de komende decennia nog wel zo blijven.

■ M. Kruk, M.M. Dorenbosch & W.J. ter Keurs, Milieubiologie Rijksuniversiteit Leiden, postbus 9516, 2300 RA Leiden, 071 - 275 190.

Reactie op 'het nut van vogelasielen'

Met belangstelling en waardering las ik het artikel 'Het nut van vogelasielen' van Hugh P. Gallacher in Het Vogeljaar nummer 2, bladzijden 72-75, jaargang 36, 1988. Hij draagt het vogelasielwerk een warm hart toe en zou zelfs graag een verdubbeling van het aantal vogelasielen in Nederland zien, financieel en moreel gesteund door het ministerie van Landbouw en Visserij. Wat mij echter opviel was dat de heer Gallacher uitgaat van 150 vogelasielen. Helaas hebben wij die nu nog niet in Nederland. Weliswaar zijn er

± 150 vogelvergunninghouders, maar deze beschikken lang niet allemaal over een vogelasiel. Het zijn natuurlijk wel stuk voor stuk mensen die vogels in nood verder willen helpen, maar, bij die 150 vergunninghouders zijn onder andere dierenartsen, verschillende kinderboerderijen, vakeniers, dierenartsen en politieposten meegemeld.

Een groot gedeelte van die vergunninghouders neemt niet meer dan 25 vogels per jaar op. Het aantal adressen waar meer dan honderd vogels per jaar kunnen worden gebracht is klein en het aantal asielen waarin duizend of meer vogels per jaar worden gerevalideerd is bijzonder gering.

Het ministerie stelt voor deze 150 vergunninghouders f 7500,- per jaar aan subsidie beschikbaar, waar de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels jaarlijks, uit vroeger gemaakte reserve, nog f 7500,- aan toevoegt. Samen is dat dus f 15.000,-, dat neerkomt op gemiddeld f 100,- per vergunninghouder per jaar. Maar dat kan niet helemaal het geval zijn, want ook de onkosten van de door velen zeer gewaardeerde asielhoudersvergadering, die ieder jaar in maart gehouden wordt, moet uit deze pot gefinancierd worden. Vroeger werd iets meer subsidie gegeven, maar ook op deze post moest blijkaar worden bezuinigd.

Het zal duidelijk zijn dat de meeste vogelvergunninghouders financieel niet in staat zijn om een vogelasiel in te richten. In veel gevallen wordt gewerkt met volières in de achtertuin, in schuurtjes of garages, of in het eigen woonhuis. Over het algemeen is niet de goede wil, maar de accommodatie bedroevend, vanwege ruimte- en geldgebrek.

Een ander wijdverbreid misverstand is, dat in vogelasielen de door de natuur geselecteerde vogels gerevalideerd zouden worden. Natuurlijk komen dit soort vogels wel bij de vogelasielen binnen, maar in verreweg de meeste gevallen betreft het vogels die door toedoen of nalatigheid van mensen in problemen zijn geraakt.

In veel gevallen zijn door de natuur geselecteerde dieren in een asiel ook niet te redden, evenmin als het mogelijk is om vogels die buiten sterfend worden aangetroffen, het eeuwige leven te geven. Het werk richt zich dus in hoofdzaak op die vogels die oorspronkelijk wel gezond zijn geweest, maar bijvoorbeeld getroffen werden door stook- of gasolie. Ook bij botulismeslachtoffers kan succes worden geboekt. Deze ziekte is eigenlijk een voedselvergiftiging die ook oorspronkelijk sterke dieren kan treffen. Gezonde jonge vogels die hun ouders kwijt zijn, kunnen eveneens geholpen worden, want gelukkig is veel gedrag van vogels aangeboren en niet aangeleerd. Watervogels die vishaken in hebben geslikt of verward zijn geraakt in vislijnen, hebben dikwijls hun leven aan een vogelvergunninghouder te danken. Er zijn nog wel meer situaties te bedenken waarin niet de natuur, maar de mens schuldig is aan de ellende van het dier.

Natuurlijk zal het werk dat in de vogelasielen wordt verricht, maar weinig kunnen bijdragen tot de instandhouding van de verschillende vogel-

soorten, zo lang er zo weinig gebeurt aan de verbetering van het milieu. Als voorbeeld kan men denken aan de olieslachtoffers, die eenmaal gerevalideerd, het volgende jaar opnieuw in een olievlek terecht kunnen komen.

Ook gerevalideerde botulismeslachtoffers die terugvliegen naar de plek waar zij besmet werden, kunnen opnieuw vergiftigd worden, tenzij men ter plekke iets aan de oorzaak heeft gedaan, zoals besmette kadavers verwijderen en het water doorspoelen. Men kan de vogelsoorten alleen in stand houden door het milieu gezond te maken en in dat geval is niet alleen de gerevalideerde vogel gered, maar ook zijn nageslacht.

Vogelasielhouders kunnen hieraan een positieve bijdrage leveren. Zij kunnen bijvoorbeeld waarschuwen als veel botulismeslachtoffers uit een zelfde gebied worden binnengebracht, zodat de besmettingshaard kan worden opgeruimd. Zij kunnen ook waarschuwen als dieren vergiftigd zijn door landbouwgif. Zij merken dikwijls als eerste dat er sprake is van een grote olieramp op zee. Zij zijn het vaak die voorlichting geven op scholen en aan kinderen uitleggen dat het gevolg kan zijn van rondslingerend vistuig of van het voedsel gooien uit autoraampjes op de rijweg.

De heer Gallacher legt in zijn artikel uit, dat er in werkelijkheid niet zo'n grote tegenstelling bestaat tussen soortbescherming en individubescherming, omdat iedere soort uit individuen is opgebouwd.

Het is eigenlijk inderdaad heel erg kortzichtig om pas de individuen te gaan beschermen, als er nog maar enkele broedparen van een bepaalde soort in een land over zijn, want dan is men wel wat aan de late kant.

Als de vogelvergunninghouders in de toekomst meer financiële steun krijgen, waarmee zij hun accommodatie kunnen verbeteren, dan zal ook hun bijdrage aan de instandhouding van de verschillende vogelsoorten groter kunnen zijn.

Voorlopig blijven zij echter in hoofdzaak aangewezen op de giften en gaven van dierenvrienden die met hun werk sympathiseren.

■ Thera te Boekhorst - van Dieren, medewerkster van het Vogelhospitaal, Haarlem.

Nederland moet ganzenland blijven

Nederland moet ook in de toekomst zijn belangrijke functie voor overwinterende ganzen behouden. Ons land vormt immers in internationaal kader een onmisbare schakel voor deze trekvogels. De keuze voor een verantwoord ganzenbeheer in ons land brengt wel met zich mee dat een zekere schade aan landbouwgewassen geaccepteerd zal dienen te worden.

De overwinterende ganzen zullen om de schade zo beperkt mogelijk te houden in de toekomst worden verjaagd van de meest schadegevoelige naar minder schadegevoelige gewassen en terreinen.

Het toekomstige budget ten behoeve de ganzen schade zal circa 1,7 miljoen gulden bedragen. Hiervan zal het ministerie van Landbouw en Visserij 1,4 miljoen gulden bijdragen.

Minister ir. G. Braks (Landbouw en Visserij) heeft dit op 17 juni 1988 voorgesteld in een conceptnotitie over het beheer van in ons land overwinterende ganzen. De notitie is om advies gezonden aan de Jachtraad, het Jachtfonds en de Natuurbeschermingsraad.

Het ligt in de bedoeling van de bewindsman het voorgestelde beleid voor het komende winterseizoen in te voeren. Hij verzoekt de adviesorganen dan ook hem voor 1 september 1988 te adviseren, zodat de Tweede Kamer tijdig kan worden geïnformeerd.

Minister Braks heeft de hoofddoelstelling van zijn toekomstige ganzenbeleid als volgt geformuleerd: het beschermen en behouden van de ganzenpopulaties, rekening houdende met het belang van de landbouw en de jacht.

Deze hoofddoelstelling is uitgewerkt in een aantal afgeleide doelstellingen, te weten:

- het handhaven van de huidige ganzenpopulaties en het zorgdragen voor een verstandige benutting van de ganzenpopulaties
- het bevorderen dat de ganzen voldoende voedsel en rust wordt geboden, zowel in het cultuurland als in natuurgebieden
- het stabiliseren casu quo terugdringen van de omvang van de schade.

Verjaging zal volgens de bewindsman slechts plaatsvinden, indien dit verantwoord en nodig is om belangrijke schade te voorkomen of te bestrijden.

Hij stelt verder voor af te zien van maatregelen voor verdere beperking van schade door verjaging van ganzen van het cultuurgrasland. Een dergelijke algemene verjaging zou namelijk leiden tot een grote mate van verstoring, het verplaatsen van de schade en bij stringente uitvoering tot het verdwijnen van een groot aantal ganzen.

Gerichte beheermaatregelen ten aanzien van rust en voedsel acht de minister niet noodzakelijk. Aan de basisvoorwaarden voor de aanwezigheid van ganzen in de daarvoor geldende perioden en in geschikte regio's wordt reeds voldaan.

Aanwezigheid ganzen

Het aantal ganzen dat in ons land overwintert, is de afgelopen decennia toegenomen. In het begin van de jaren zestig waren er ongeveer 100.000 ganzen in ons land. Op dit moment zijn dat er ongeveer 600.000, verspreid over de herfst, winter en voorjaar.

De ganzen komen niet in het hele land voor. Zij selecteren bepaalde gebieden, de zogenaamde pleisterplaatsen, die voornamelijk liggen in het Waddengebied, Zuidwest-Friesland, Noordwest-Overijssel en Flevoland, het rivierengebied en het Deltagebied.

Niet alleen het aantal ganzen is toegenomen, maar ook het aantal pleisterplaatsen. In het midden van de jaren zeventig waren het er 50; in 1985 meer dan 200 pleisterplaatsen.

Meer dan 30% van het huidige aantal ganzen verblijft in natuurterreinen en gebruikt daarbij een oppervlakte van meer dan 20.000 ha. De resterende ganzen benutten jaarlijks ten minste 100.000 ha cultuurland.

Schade

De afgelopen jaren heeft het Jachtfonds tegemoetkomingen uitgekeerd bij schade in de landbouw. Een belangrijk deel hiervan heeft betrekking op schade aan grasland. In de seizoenen 1985/1986 en 1986/1987 is de schade aan akkerbouwteelten naar verhouding echter sterk toegenomen.

In de weidebouwsector bedroeg de totale schade iets meer dan een miljoen gulden. Er waren zeshonderd schadegevallen op een areaal van 6 tot 7000 ha. Het grootste deel van de schade kan worden toegerekend aan Kol- en Rotganzen. De rest van de schade komt grotendeels op rekening van de Brandgans en de Kleine Rietgans.

In de akkerbouwsector is de schade sterk toegenomen. Deze sterke toename van 200.000 à 300.000 tot meer dan 1 miljoen gulden in de seizoenen 1985/1986 en 1986/1987 heeft vooral plaatsgevonden in de provincies Flevoland, Zeeland en Noord-Brabant.

Het totale schadeareaal in de akkerbouwsector bedroeg meer dan 2000 ha, verdeeld over ongeveer tweehonderd gevallen. De akkerbouwgewassen die het meest te lijden hebben van ganzenbegrazing, zijn wintergranen en éénjarig graszaad. Daarnaast komt ook schade aan koolzaad voor.

Jacht

Het totaal aantal doodgeschoten ganzen is de afgelopen jaren, parallel aan de toename van de populaties, toegenomen tot meer dan 30.000 ganzen per jaar.

Voor de populaties ganzen streeft minister Braks naar handhaving van de omvang. De jacht op ganzesoorten blijft gehandhaafd. De huidige jacht vormt immers volgens de bewindsman geen bedreiging voor de populaties.

Toekomstig verjagingsbeleid

Bij de verjaging van ganzen van akkerbouwpercelen zal verjaging met het geweer meer accent krijgen. Minister Braks stelt voor, onder bepaalde voorwaarden, de tijd te verlengen waarin op akkerbouwpercelen gejaagd mag worden op Kolganzen. Ganzen zullen verjaagd worden van wintergranen, éénjarig graszaad en natuurterrein. Op deze manier kan in de toekomst in de akkerbouwsector belangrijke schade worden teruggedrongen.

Op cultuurgrasland zal, indien er opvangmogelijkheden in natuur- of relatienotatiegebieden zijn, eveneens verjaging met het geweer worden toegestaan. Voor het grootste deel van de ganzen is deze opvang er echter niet. Zij zullen daarom opgevangen dienen te worden op cultuurgraslanden.

Toekomstige schadetegemoetkomingen

In gevallen waarin de ganzen met het geweer verjaagd mogen worden, zal in principe in de toekomst geen tegemoetkoming meer worden verstrekt. Wanneer verjaging met het geweer niet is toegestaan, is de tegemoetkoming voor de grondgebruiker afhankelijk van de vraag of hij de ganzen met andere middelen verjaagt, dan wel of hij ganzen op zijn terrein gedooft. Minister Braks stelt voor, in het eerste geval de ge-

leden schade te vergoeden boven 5% van de normale bruto-opbrengst per ha gewas. Het uitgangspunt van de bewindsman is, dat een bepaald deel van de schade een normaal maatschappelijk risico voor de grondgebruiker is. In de tweede situatie wordt 100% van de geleden schade vergoed.

Toekomstig budget

Ganzen zijn in de loop der jaren een aantrekkelijk jachtobject geworden. Minister Braks acht een bijdrage van de jagers ten behoeve van de ganzenschade dan ook redelijk. In het toekomstige beleid zullen de jachthouders meer verantwoordelijk worden gesteld voor het voorkomen en beperken van de schade. De bijdrage van de jachttakehouders aan het Jachtfonds zal met f 10,- worden verhoogd tot f 60,-. Het toekomstige budget ten behoeve de ganzenschade zal circa 1,7 miljoen gulden bedragen. Hiervan zal de minister van Landbouw en Visserij 1,4 miljoen gulden bijdragen.

Persberichtnummer 125 (17 juni 1988) van het ministerie van Landbouw en Visserij)

Bovenstaande tekst geeft de lezer een indruk van de meningen die bij het ministerie heersen.

Nestbescherming van weidevogellegfels

Nestbescherming van weidevogellegfels is al jaren onderwerp van discussie; veel mensen beschouwen het als de redding voor de weidevogelstand, anderen zetten vraagtekens bij het nut ervan in verband met mogelijke nadelige neveneffecten (predatie, verlaten van nesten en dergelijke). Op verzoek van een groot aantal mensen die aan nestbescherming werken is in 1987 door het Centrum voor Milieukunde Leiden een onderzoek gestart naar de effecten van nestbescherming. Dat onderzoek wordt mogelijk gemaakt door de bijdragen van het Prins Bernhard Fonds en het ministerie van Landbouw en Visserij.

Om een goed beeld te krijgen van alle beoogde en niet beoogde effecten van nestbescherming is in feite maar een manier van veldonderzoek mogelijk: bescherm de helft van de nesten wel en bescherm de helft van de nesten niet, en vergelijk vervolgens de resultaten.

Om met dit onderzoek betrouwbare resultaten te krijgen moet het over een paar jaar worden uitgestrekt en over een aantal (verschillende) gebieden in Nederland worden uitgevoerd.

Om zo dicht mogelijk bij de praktijk te blijven worden de veldgegevens voor dit onderzoek verzameld door mensen die (vaak al jaren) aan nestbescherming werken. Om te zorgen dat de mensen de gegevens op de zelfde manier verzamelen zijn handleidingen uitgedeeld en formulieren waarop de veldgegevens kunnen worden ingevuld.

Enkele gegevens: in 1987 hebben vanuit bijna alle provincies mensen meegewerkt aan dit onderzoek, waarbij ruim 500 nesten waren betrokken (waarvan dus de helft wel was beschermd en de helft niet).

Conclusies over de effecten van nestbescher-

ming worden na dit beginjaar nog niet bekend gemaakt, dat zou te voorbarig en daarom onverstandig zijn. Wel is naar aanleiding van het eerste onderzoeksjaar het volgende te melden: 1. er wordt op zeer uiteenlopende manieren aan nestbescherming gedaan in Nederland. Deze verschillen kunnen in dit onderzoek worden vergeleken

2. uit dit eerste (proef)jaar zijn veel bruikbare gegevens gekomen, ondanks dat veel mensen voor het eerst werkten met tamelijk omslachtige formulieren

3. verschillende mensen hebben commentaar geleverd op de werkwijze van dit onderzoek, waardoor goede aanpassingen konden worden gemaakt; zo zijn bijvoorbeeld de formulieren vereenvoudigd

4. uit veel reacties is gebleken dat veel mensen die het eerste jaar nog wilden afwachten alvorens mee te werken, inmiddels zijn overtuigd van het nut van dit onderzoek en in 1988 wel hun medewerking zullen verlenen.

Om een goed beeld van alle effecten van nestbescherming te krijgen is veldonderzoek noodzakelijk maar niet voldoende, want niet alle informatie over zaken die met nestbescherming te maken hebben is uit formulieren met veldgegevens te halen. Bijvoorbeeld: de werkwijze van vogelwachten die aan nestbescherming doen, de redenen van boeren om al dan niet medewerking te verlenen aan nestbescherming enzovoorts.

Daarom zijn er drie vragenlijsten opgesteld:

1. een vragenlijst gericht aan de vogelwacht die aan nestbescherming doet

2. een vragenlijst gericht aan boeren op wier land wel aan nestbescherming wordt gedaan

3. een vragenlijst aan boeren op wier land niet aan nestbescherming wordt gedaan.

Te beoordelen naar het aantal mensen dat de vragenlijst ingevuld heeft teruggestuurd, kunnen wij nu reeds spreken van een succes: er zijn nu reeds meer dan tweehonderd vragenlijsten binnen, waarvan 107 van vogelwachten die aan nestbescherming doen, honderd van boeren waar aan nestbescherming wordt gedaan en vierentwintig van boeren waar niet aan nestbescherming wordt gedaan.

De definitieve uitslag van deze enquête zal deze zomer worden bekendgemaakt.

Samengevat: het onderzoek naar de effecten van nestbescherming heeft een hoopgevende start gemaakt en het is nu zaak om het goed te benutten. Dit moet worden benadrukt omdat een kostbaar landelijk onderzoek als dit vermoedelijk maar één maal kan worden gefinancierd.

Mensen die niet reeds meewerken aan dit onderzoek maar wel te maken hebben met de praktijk van nestbescherming en interesse hebben om aan dit onderzoek medewerking te verlenen (zowel door het verzamelen van veldgegevens als door het invullen van een vragenlijst) kunnen dat doorgeven bij de coördinator van dit onderzoek:

■ P. van der Meer, Rhijngaasterstraatweg 163, 2343 BV Oegstgeest, 071 - 170 383, bij voorkeur onder vermelding van hun telefoonnummer.

Jaap Taapken ontvangt Belgisch Erecertificaat

Ter gelegenheid van de vijftigjarige jubileumviering van het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels heeft het bestuur van dit verbond in december 1987 het Erecertificaat uitgereikt aan Jaap Taapken als dank voor de steun die de Belgische vogelbescherming steeds van hem heeft mogen ontvangen.

'Zonder uw volledige inzet in de strijd voor het behoud van onze Europese avifauna zou het voor ons niet mogelijk zijn geweest al die jaren de successen te behalen, waarop wij in onze stoutste dromen niet hadden durven rekenen', zo deelde het bestuur bij de uitreiking mede.

Hagelkorrels in Zweedse Kolganzen

In 'Het Vogeljaar' 36 (2) : 89 staat onder de zelfde titel in de tweede regel 'hagelkorrels'. Het is wenselijk dit woord te vervangen door 'kogels', want dit is voor het gevolgde onderzoek van fundamenteel belang.

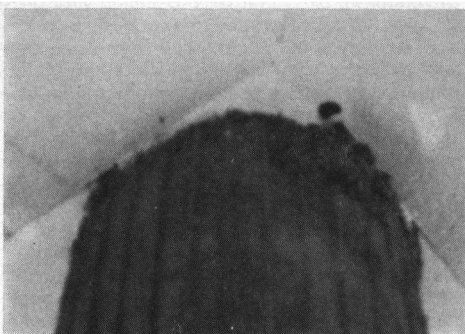
■ Han van der Kolk, Leliestraat 109, 8012 BN Zwolle.

Bijzondere nestplaats van Huiszwaluwen

Naar aanleiding van het artikel over de bijzondere nestplaatskeuze van de Huiszwaluw in de Brabantse Kempen geschreven door W.D. Veenhuizen ('Het Vogeljaar' 33 (3) : 132-133) wil ik de lezers de foto van de vijf huiszwaluwnesten tegen de lamp aan een loods van een akkerbouwbedrijf te Swifterbant, die ik in 1980 maakte, niet onthouden.

Huiszwaluwen op Cyprus

Jaap van Wingerde geeft in ons blad, jaargang 36, nummer 2, bladzijde 88 uitvoerige documentatie en mededelingen uit eigen ervaring over de Huiszwaluw op Cyprus. In de eerste week van april 1988 was ik op Cyprus. Opvallend was het grote aantal Boerenzwaluwen en Huiszwaluwen op het eiland, zowel in de steden, in het vlakke gedeelte als in het bergland.

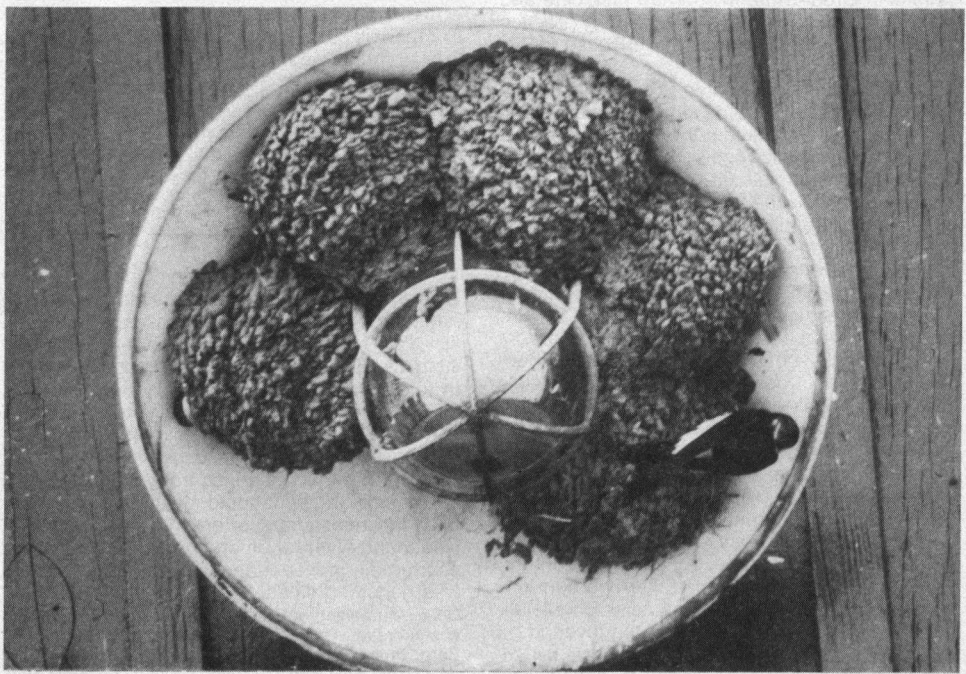

Huiszwaluw boven het graf van de in 1977 overleden aartsbisschop Makarios.

Naar een kleurenfoto van J.M. de Jong.

Boven de graftombe van aartsbisschop Makarios III op de Kykko Hill (1318 m), ook wel Throniheuvel genoemd, fotografeerde ik een nestende Huiszwaluw. Ongetwijfeld zouden er betere opnamen te maken zijn geweest, maar de plaats was dermate bijzonder dat ik er toch een eenvoudig plaatje van maakte.

■ J.M. de Jong, Prof. Wentlaan 37, 3571 GB Utrecht.

Vijf nesten van Huiszwaluwen tegen een lamp in een loods van een akkerbouwbedrijf te Swifterbant, juni 1980.

Naar een kleurenfoto van J.H. van der Kolk.